

UNDERVISNINGS- DIFFERENTIERING I GRUNDSKOLEN

Udviklingsredskab

Dette udviklingsredskab henvender sig til lærere og pædagoger i grundskolen. Redskabet guider jer igennem et selvevalueringsforløb. Når I anvender redskabet sammen med vidensnotatet "Undervisningsdifferentiering i grundskolen", får I hjælp til at sætte retning for, hvordan I som lærere og pædagoger kan udvikle jeres differentierede undervisningspraksis. Som team kan I bruge redskabet til en systematisk drøftelse af, hvordan I varetager jeres undervisningsopgave: Hvordan differentierer I undervisningen? Hvad lægger I vægt på og hvorfor?

Afsættet for redskabet er en vidensopsamling af litteratur om undervisningsdifferentiering formidlet i førnævnte vidensnotat. I vidensnotatet understreges det, at undervisningsdifferentiering er et bærende pædagogisk princip. Det vil sige et princip, man ikke vælger til eller fra eller kun praktiserer i udvalgte dele af undervisningen. Tværtimod er det en pointe i litteraturen, at princippet bør gennemsyre alle dele af undervisningen fra planlægning og gennemførelse til evaluering. Det kan imidlertid være vanskeligt at omsætte princippet til praksis. Derfor tilbyder dette redskab en indgang til at arbejde med at videreudvikle jeres praksis.

Redskabet er bygget op omkring tre faser

- Beskrivelse af praksis
- Analyse og vurdering af praksis
- Mål for praksis

I disse tre faser skal I arbejde med et konkret eksempel fra jeres praksis. I kan enten vælge selv at medbringe en

beskrivelse af en lektion eller et undervisningsforløb, I har gennemført, eller I kan invitere en kollega fra teamet til at observere jeres undervisning (se side 3).

Hver fase består af en række arbejdsspørgsmål. Ved hjælp af faserne og arbejdsspørgsmålene kommer I rundt om væsentlige aspekter af jeres undervisningspraksis. Med afsæt i arbejdsspørgsmålene beskriver og analyserer I jeres nuværende praksis med henblik på at sætte retning for jeres fremtidige undervisningspraksis.

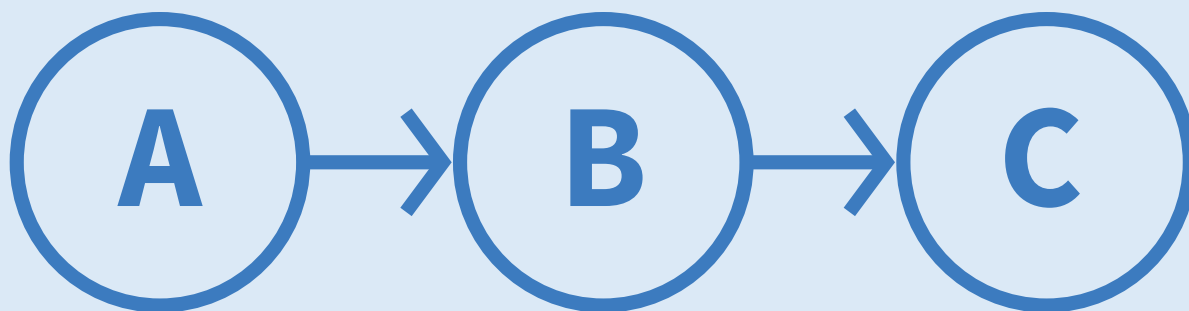
Spørgsmålene er struktureret i temaer, der følger vidensnotatets beskrivelse af fem aspekter af undervisningsdifferentiering.

De fem temaer, I skal arbejde med, er:

- Læringsmiljøet
- Organisering af undervisningen
- Instruktioner
- Udvælgelse af fagligt indhold og materialer
- Formulering og evaluering af læringsmål

I praksis er arbejdet med de fem temaer tæt forbundne, men selvom de skal ses som fem aspekter af en større og sammenhængende undervisningspraksis, vil det oftest give det bedste forløb og resultat, hvis I starter med at fokusere på temaerne adskilt i hver af de tre faser (A, B og C), og på den måde sikrer jer, at I kommer hele vejen rundt.

Udviklingsredskabet er udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for Undervisningsministeriet. Redskabet er et af flere elementer i Viden om Undervisningsdifferentiering i grundskolen og kan downloades på eva.dk/viden-om og emu.dk

Beskrivelse af praksis

I denne første fase skal I med afsæt i arbejdsspørgsmålene beskrive jeres nuværende praksis, det vil sige sætte ord på, hvordan I lige nu arbejder med at differentiere undervisningen. I skal skiftes til at medbringe et eksempel, som I kan diskutere og reflektere over på teammøderne.

Analyse og vurdering af praksis

I denne fase skal I bruge arbejdsspørgsmålene til at kigge på jeres egen undervisning udefra. I skal reflektere over, hvorfor I gør, som I gør. I skal overveje, hvilke elementer af jeres praksis, I oplever, at I lykkes bedst med at differentiere undervisningen, og hvornår det lykkes mindre godt.

Mål for praksis

I denne sidste fase anvender I jeres analyse og vurderinger til at sætte mål for jeres arbejde med at differentiere undervisningen. I kan bruge arbejdsspørgsmålene som støtte til at lave konkrete aftaler for, hvad den enkelte lærer ønsker at arbejde videre med i sin undervisningspraksis, og hvad teamet vil gøre til et fælles indsatsområde.

Sådan arbejder I konkret

- Planlæg en række møder, hvor I kan arbejde uforstyrret. I skal planlægge lige så mange møder, som I er teammedlemmer, idet hvert møde skal centrere sig om et eksempel fra praksis, som I hver især medbringer.
- Arbejd jer igennem de tre faser og tag afsæt i de arbejdsspørgsmål, der er mest relevante for jer, fx spørgsmål der vækker jeres nysgerrighed eller tvivl.
- Nedskriv jeres refleksioner og overvejelser, så I har et fælles udgangspunkt for den videre analyse og udviklingsproces.
- Afslut hvert møde med en plan for, hvordan I vil gennemføre en efterfølgende udviklingsproces.

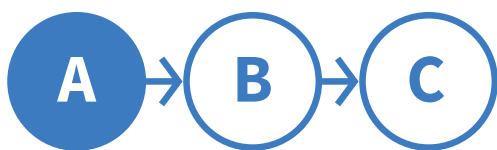
Gode råd til arbejdet

Overvej om I vil udpege en koordinator (intern/ekstern), der koordinerer og tilrettelægger arbejdet, så I kommer igennem alle faser på den aftalte tid. Afsæt mindst halvanden time til hvert møde, som kan fordeles med 30 minutter til fase A, 40 minutter til fase B og 20 minutter til fase C.

Tag hver især stilling til, om I vil medbringe en beskrivelse fra en undervisningssituation eller et undervisningsforløb, som I har i frisk erindring, eller om I vil bede en kollega fra teamet om at observere jeres undervisning.

Bemærk at der kan være forskellige perspektiver, og at forskelle i perspektiver kan være nøglen til at forstå praksis.

Beskrivelse af praksis

Beskriv hvordan I arbejder med at differentiere jeres undervisning

Hver lærer skal medbringe et eksempel fra egen praksis

Hvert medlem af teamet skal på skift medbringe en beskrivelse af et eksempel fra egen praksis. I kan enten vælge at medbringe en beskrivelse af en lektion eller et undervisningsforløb, I har gennemført, eller I kan invitere en kollega fra teamet til at observere jeres undervisning og bruge observationsnoterne.

- Hvis I vælger at medbringe en beskrivelse fra egen undervisningspraksis, så sørg for at tage detaljerede noter: Jeres beskrivelse skal helst indeholde eksempler på nogle af de overvejelser, I gjorde jer forud for undervisningssituationen, en gennemgang af undervisningens opbygning, indhold og aktiviteter, eksempler på tilbagemeldinger fra eleverne i undervisningen, eksemplificerende brudstykker fra dialoger mellem lærer og elever eller eleverne imellem og uddrag fra en evaluering af lektionen. Notér også gerne nogle af de overvejelser, I gjorde jer undervejs og efter lektionens afslutning.
- Hvis I vælger at observere hinandens undervisningspraksis med henblik på at få blik for, hvordan I hver især griber det at differentiere undervisningen an, så brug arbejdsspørgsmålene og vidensnotatet som et afsæt for, hvad I skal kigge efter, når I observerer. I kan også finde en guide til, hvordan man kan observere kollegers undervisning samt konkrete eksempler på gennemførelse af observationer på eva.dk

Til arbejdet i denne fase (A) skal I anvende jeres beskrevne eksempler fra undervisningen (se boksen til venstre).

Fortæl kollegerne i teamet om eksemplet. Fortæl hvad der skete undervejs i undervisningen. Beskriv kun hvad der skete – vent med vurderingerne til senere. Har en kollega observeret undervisningen, læser observatøren sine observationsnoter op med henblik på at give en beskrivelse, der gør det muligt at diskutere og reflektere over arbejds-spørgsmålene.

Ovenstående fremgangsmåde bruger I til hvert møde, hvor I hver gang diskuterer et nyt eksempel.

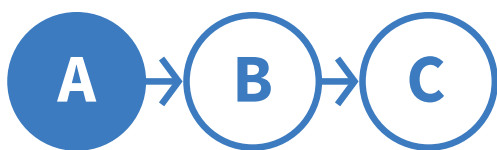
Et godt råd til denne fase er at stille spørgsmål, der starter med *hvad*, *hvem* og *hvordan* – og gemme vurderinger, analyser og gode råd til fase B og C.

1.

Beskriv hvordan der i hvert eksempel arbejdes med at skabe et trygt læringsmiljø med plads til elevernes forskelligheder og med fokus på gode relationer

Kom i jeres beskrivelse ind på:

- Klassens læringsmiljø i det medbragte eksempel. Hvad kendetegner læringsmiljøet?
- Hvem er involveret i arbejdet med at etablere og vedligeholde et positivt læringsmiljø? Hvordan arbejder lærere og pædagoger med at skabe et positivt læringsmiljø? Er der andre aktører involveret i dette arbejde?

2.

Beskriv hvordan I organiserer undervisningen, så den tilgodeser elevernes forskelligheder

Kom i jeres beskrivelse ind på:

- Hvilke arbejds- og undervisningsformer er der valgt i det medbragte eksempel og hvilke overvejelser, ligger der bag disse?
- Elevernes deltagelses- og læringsmuligheder i den konkrete undervisningssituation.
- Hvad kendetegner elevernes respons på undervisningen, og hvordan handler læreren på denne respons?

3.

Beskriv hvordan I instruerer eleverne, så det er tydeligt for dem, hvad de skal i gang med, og hvordan de kan mestre opgaven

Kom i jeres beskrivelse ind på:

- Hvad kendetegner de instruktioner, eleverne får?
- Hvordan arbejder læreren med at komme elevernes forvirring og vanskeligheder i forkøbet, så alle elever kan hægte sig på undervisningen?
- Gjorde læreren brug af modellering i eksemplet? Hvis ja, hvilke effekter så det så ud til at have? Hvis ikke, hvilke grunde kunne der være til det?

4.

Beskriv hvordan I arbejder med at sikre, at eleverne kan arbejde differentieret med indhold og materialer

Kom i jeres beskrivelse ind på:

- Hvordan arbejder eleverne differentieret med det faglige indhold og de valgte materialer?
- Hvilke overvejelser ligger bag udvælgelsen af indhold og materialer?

5.

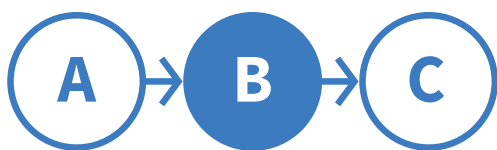
Beskriv hvordan I arbejder med at formulere fælles og individuelle læringsmål, og hvordan I følger op med løbende evaluering

Kom i jeres beskrivelse ind på:

- Hvad kendetegner arbejdet med læringsmål i det valgte eksempel?
- Hvem er involveret i at formulere læringsmålene?
- Hvordan følges der op på, hvor eleverne hver især er i deres proces frem mod målet?

Notér jeres beskrivelser af praksis.

Analyse og vurdering af praksis

Foretag en analyse og vurdering af jeres arbejde med at differentiere undervisningen

1.

Tag afsæt i jeres beskrivelse af undervisningen, som I foretog i fase A, for at analysere og vurdere hvordan I differentierer undervisningen

Kom ind på følgende:

- Hvor i eksemplet oplever I, at det var vanskeligt at differentiere undervisningen? Diskutér hvad der gjorde det vanskeligt med afsæt i jeres beskrivelser fra fase A. Det vil sige fokusér på læringsmiljøet, organiseringen af undervisningen, instruktioner i undervisningen, udvælgelse af fagligt indhold og materialer og formulering og evaluering af fælles og individuelle læringsmål.
- Hvor i eksemplet oplever I, at det lykkes at differentiere undervisningen? Diskutér hvilke grunde der var til det?
- Hvad påvirker jeres muligheder for at differentiere undervisningen? Vurdér hvordan forskellige formelle forhold (fx skolens retningslinjer og ledelsens understøttelse af jeres arbejde) og uformelle forhold (fx kulturen på skolen) på jeres skole har betydning for jeres arbejde med at differentiere undervisningen.
- Hvad overrasker jer ved jeres undervisningspraksis, når I taler om eksemplet?

2.

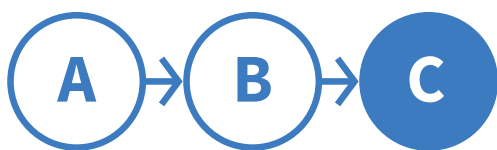
Tag afsæt i vidensnotatet med henblik på at analysere og vurdere sammenhængen mellem jeres undervisningspraksis og pointer fra vidensnotatet

Lad jer inspirere af vidensnotatet [\[indsæt link\]](#) og kom fx ind på muligheder, styrker og udfordringer i jeres arbejde med at:

- Lade undervisningsdifferentiering være et bærende princip i jeres undervisningspraksis.
- Lade undervisningsdifferentiering være et fælles anliggende for lærere og ledelse.
- Skabe læringsmiljøer, der understøtter en differentieret undervisning.
- Organisere undervisningen, så den tilgodeser elevernes forskelligheder.
- Forberede proaktive og eksemplificerende instruktioner.
- Vælge fagligt indhold og materialer, der tager højde for elevernes forudsætninger og potentialer.
- Formulere fælles og individuelle læringsmål og følge op med løbende evaluering.

Notér de vigtigste pointer og diskussioner fra jeres analyse og vurdering.

Mål for ny praksis

Brug analysen og vurderingen fra fase B til at sætte ord på jeres visioner og mål for undervisningen. Læg herefter en plan for, hvordan I vil arbejde med at indfri jeres mål

1.

Anvend vidensnotatets pointer til at prioritere og begrunde et eller flere mål, som I vil have fokus på i jeres arbejde med at udvikle den differentierede undervisning

Tag fx afsæt i følgende spørgsmål, når I skal prioritere:

- Hvilke elementer af jeres nuværende praksis er vigtige for jer at bevare for at kunne differentiere undervisningen?
- Inden for hvilke dele af jeres arbejde med at differentiere undervisningen ser I behov for at udvikle jeres praksis? Hvilke elementer vil I prioritere at tage fat på?
- Hvad ønsker I konkret at gøre anderledes – og hvorfor? Formuler et indsatsområde både for den lærer, der har undervist og for teamet som helhed. Diskutér også hvorvidt skolens ledelse i højere grad end det sker i dag kan understøtte rammerne for arbejdet med den differentierede undervisning. I givet fald hvordan?

2.

Læg en konkret plan for arbejdet med jeres mål

I kan fx lave aftaler om:

- Hvordan og hvornår I vil mødes igen og følge op på arbejdet med jeres respektive indsatsområder.
- Hvordan I vil holde øje med effekterne af arbejdet med indsatsområderne.
- Hvordan I vil bruge hinanden undervejs til sparring, observation mv.
- Hvordan I vil inddrage ledelsen i arbejdet med jeres indsatsområder.

Notér jeres overvejelser, beslutninger og aftaler.

Du står med en del af en samlet videnspakke

Dette udviklingsredskab indgår i en videnspakke, der indeholder en række forskellige produkter, der på hver sin måde præsenterer og lægger op til videre arbejde med vidensnotatets pointer om undervisningsdifferentiering i grundskolen.

VID EN OM
UNDERSVINGSDIFFERENTIERING I GRUNDSKOLEN

Den gode undervisning er differentieret så alle elever møder passende faglige udfordringer

- Læringsmiljø og differentiering er tæt forbundet
- Organiser undervisningen, så den tilgodeser elevernes forskelligheder
- Forbered proaktive og eksempelvis instruktionsmateriale
- Overvej, hvordan eleverne kan arbejde differentieret med indhold og materialer
- Formuler læringsmål og følg op med løbende evaluering

VID EN OM
UNDERSVINGSDIFFERENTIERING I GRUNDSKOLEN
Udviklingsredskab

Dette udviklingsredskab leverer dig 52 lærings- og udviklingsredskaber, herunder: 1. et lærings- og udviklingsredskab om undervisningsdifferentiering i grundskolen. 2. et lærings- og udviklingsredskab om læringsmiljø og differentiering i grundskolen. 3. et lærings- og udviklingsredskab om læringsmål og evaluering i grundskolen. 4. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 5. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 6. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 7. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 8. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 9. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen. 10. et lærings- og udviklingsredskab om læringsaktiviteter og undervisningsstrategier i grundskolen.

Redskabet er bygget op omkring tre faser:
A. Beskrivelse af praksis
B. Beskrivelse af udviklingsredskaber
C. Målt for praksis

Udviklingsredskabet er udarbejdet af Undervisningsministeriets Udviklingsredskabscenter og Danmarks Evalueringsinstitut. Redskabet er et af de mange udviklingsredskaber i den samlede videnspakke om undervisningsdifferentiering i grundskolen. For mere information se www.undervisningsministeriet.dk og www.eva.dk.

EVA DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT
UNDERSVINGSMINISTERIET

Plakat
Visualiserer vidensnotatets vigtigste pointer og kan hænges op, fx på lærerværelset

Udviklingsredskab
Udspringer af pointer fra vidensnotatet og lægger op til, at I igangsætter en systematisk refleksions- og udviklingsproces i jeres team

PowerPoint-præsentation
Præsenterer de vigtigste pointer fra vidensnotatet og lægger op til, at I kan videreformidle dem til relevante modtagere

VID EN OM
UNDERSVINGSDIFFERENTIERING I GRUNDSKOLEN
Vidensnotat

Vidensnotat
Baserer sig på en systematisk vidensopsamling om undervisningsdifferentiering i grundskolen

Den gode undervisning er differentieret, så alle elever møder passende faglige udfordringer

Læringsmiljø og
differentiering er
tæt forbundet

Organisér
undervisningen,
så den tilgodeser
elevernes
forskelligheder

Forbered proaktive
og eksemplificerende
instruktioner

Overvej, hvordan
eleverne kan arbejde
differentieret med
indhold og materialer

Formulér læringsmål
og følg op med
løbende evaluering

